

8643 Bjerka, 22.1.91.

105572

Kjære professor Hans Fredrik Dahl

I mitt brev av 18. ds. glemte jeg å ta med en kommentar til Altmark-affæren av Janusz Piekalkwicz DEN ANNEN VERDENSKRIG, bind III, side 20

"Altmark-affæren overbeviste Hitler om at nordmennene ikke vil yte alvorlig motstand mot en britisk aksjon i Norge, og 21. februar blir generaloberst Falkenhorst satt til å lede forberedelse til okkupasjon av Danmark og Norge."

Jeg kjenner naturligvis ditt standpunkt; Dersom Quisling ikke var kommet til Berlin i desember 1939, så hadde vi ikke fått noen tysk invasjon. Du tar altså avstand fra det andre kjente historikere har hevdet om at Altmark-affæren var den utløsende årsak. Du mener altså at Hitler la mer vekt på svake indisier (Quisling) enn på uomstøtelige bevis (Tonnasjeavtale og Altmark m.v.). Det normale er vel at man legger mer vekt på det man ser enn det man hører. Din Quisling-hypotese må også forutsette at Hitler ikke fikk noen informasjon om britenes planer. Den må videre forutsette at Hitler var en så snild mann at han - selv om han ble opprørt og rasende over Jøssingfjord - ikke foretok seg noen verdens ting. Den må ^{videre} også forutsette at Hitler var lett å lede. Om det siste tror jeg vi er enige. Hitler visste best selv. Hitler hadde mange fremragende strateger. Dersom Hitler lot seg overbevise av Quisling - en for ham ukjent major - hvorfor lot han seg ikke overbevise av sine mest fremragende hærførere? Da planene for 1942 ble drøftet av Hitler og hans generaler i novbr. 1941, gikk Rundstedt, delvis støttet av Leeb, inn for en vesentlig tilbaketrekning. Hitler avviste. "Da Leeb innså at intet kunne bevege Hitler til å gå med på en tilbaketrekning fra Hemjansk-lommen, søkte han avskjed" beretter Liddel Hart. Både Hart og andre skikkelige historikere har fortalt oss at den tyske generalstab bare hadde bagatellmessig innflytelse på de tyske militære planer. Forannevnte von Leeb, sjef for hærgruppe C i 1940, karakteriserte de tyske planer for vestoffensiven som vanvittige, og vi vet at hans oppfatning ble delt av en rekke av Tysklands fremste generaler.. Jeg vil her ikke underslå at Manstein og vel også Guderian var enig med Hitler. Jeg synes opplysningen hos Bjørn Bjørnsen i Narvik 1940 s. 89 er svært karakteristisk

"Hæren fikk beskjed gjennom hans operasjonssjef Jodl hva han (Hitler) hadde besluttet."

Naturligvis er jeg klar over at du har store kunnskaper om Quisling og mine kunnskaper om ham er ytterst beskjedne. Men for meg står han ikke som noen utpreget selgertype. At han ~~skulle~~ ~~makke~~ på stotrende tysk skulle makte, i løpet av få timer, å påvirke Hitler i den grad at han kom til å fatte en viktig militær beslutningsom han uellers ikke ville ha tatt, forekommer meg å være litt for fantastisk. Når man vet at konferanser med Hitler ble dominert av Hitler, er det

III

De på foregående side siterte uttalelser indikerer at man på ledende tysk hold ikke hadde overdreven tillit til Quisling og Hagelin.

Både Hart og Kersaudy opplyser at det eneste Hitler var intere i var når det gjaldt Norden, var at de nordiske land opprettholdt sin nøytralitet. Hart skriver s. 62

"Hitler sa at han ville foretrekke at Norge og det øvrige Skandinavia forble fullstendig nøytrale, fordi han ikke ønsket å utvide krigsskueplassen."

Tilsvarende heter det s. 40 hos Kersaudy

"Han (Hitler) ønsket fremfor alt at Norge skulle verne sin nøytralitet og hadde liten lyst til å binde tropper der oppe, når han hadde mye større nytte av dem andre steder."

Som jeg senere skal dokumentere kommer Hitler gang på gang innpå at han ønsker norsk nøytralitet. At et slikt ønske var vel begrunnet kommer Bjørn Bjørnsen inn på s. 24

"Tyskland tjente på at Norge var nøytralt. Gjennom den nøytrale skipsleia langs norskekysten kom fisk, metaller, råvarer og malm uten at det kostet et skudd. Enda viktigere Norge lå som en nøytral hånd rundt Sverige med sine kulelagre, maskiner, trelast- og malm."

Det skulle være unødvendig for meg å dokumentere at de britisk interesser gikk i stikk motsatt retning; Norge ut av nøytraliteten. "Tysk intervensjon i Skandinavia er akkurat hva vi ønsker," uttalte Laurence Collier, mest kjent for sine ~~voldsomme sammenstøt med Nygaardsvold.~~

De som tvilholder på at det var Quislings utsagn om manglende norsk nøytralitetsvile som fikk Hitler til å bestemme seg for okkupasjon av Norge, må ha lite kjennskap til omfanget av tysk etterretningsvesen, og at dette hadde vært i stand til å briterens koder. Dette blir dokumentert senere.

Bjørn Bjørnsen forteller noe (s. 90-91) om de informasjoner som tilfløt Hitler

"Opplysningene strømmet inn til Berlin fra mange kilder. Der var presseavdelingene, både i UD og etterretningstjenesten, som finleste verdenspressen etter spor. De hadde utvilson for lengst merket seg opplysningen i New York Times om at de allierte generalstabene hadde begynt å arbeide med Skandinavia. Og at særlig franske aviser skrev mer og mer om malmleiene i nord og mulighetene for å stoppe tyskerne forsyninger."

Bjørnsen fortsetter med å regne opp Görings "Forchungsamt" som tappet internasjonale teleforbindelser, marinens etterretningstjeneste som hadde brutt den britiske flåtekode, hærens, flyvåpenets og partiets etterretning + Canarias. At Himmler hadde sitt eget velutbygde Abwehr, ledet av Sperrle, var ukjent for Bjørnsen.

"I løpet av dagen kunne Hitler lese opp mot hundre meldinger som var gått gjennom apparatet" forteller Bjørnsen. Som eksp. nevner han meldingen fra en fransk Abwehr-agent den 4.1.40 om en divisjon alpejegre som agenten mente skulle til Nord-Europa.

IV

Bjørnsen nevner at senere i januar mottok Hitler meldinger "og nå gikk de alle i samme retning!"

"/ Både engelskmenn og franskmenn var begynt å forberede et felttog til Nord-Norge."

Side 119 omtaler s. 119 toppmøtet som skulle holdes i Paris den 5.2.40. Hvor utrolig effektivt tysk etter-retningstjeneste var fremgår av Bjørnsen, s. 122

"Tyskerne hadde håndfast viten allerede før møtet i Paris."

Så fortsetter Bjørnsen med å fortelle at den tyske militærattasje i Stockholm natt til 3.2.40 kom tilbake fra Berlin og tidlig den 3. underrettet det svenske forsvars kommandosentral

"At de allierte allerede var kommet langt med forberedelsen til å sende to divisjoner via Narvik til Finland."

Like etter bekreftet den svenske sendemann at tyskerens opplysninger var riktig, forteller Bjørnsen.

I MOT STUPET s. 187 opplyser Fjørtoft at så sent som 5.3.40 sa Hitler igjen at han ville foretrekke et nøytralt Norden. Fjørtoft skriver

"Og igjen sier Hitler at han helst vil ha Norge og Sverige som nøytrale i konflikten. Men samtidig ser han også helt klart "at det måtte komme en dramatisk opptrapping som følge av britenes opptreden."

Side 154 uttaler Fjørtoft

"Hendingen i Jøssingfjorden overbeviser Hitler om at Tyskland må komme først til Norge."

hNaturligvis kjenner du den bok som viseadmiral Wegener ga ut i 1929 DIE SEESTRATEGIE DES WELTKRIEGES.

"I 30-årene var den et "evangelium" for det unge sjøoffiserkorps"

heter det i generalmajor John Høgevolds bok HJEM SVIKTET ? s.113. Mindre kjent er det vel at admiralens sønn, korvettenkapitan Edward Wegener, i desember 1939 ga ut et DENKSCHRIFT som het VON NORWEGEN AUS. Wegener jr. hevdet at fra Norge mangedobler vi effekten av alle våre stridskrefter.

"Der Erzstrom aus Narvik, auf den wir im Winter so besonders angewiesen sind, versiegt für England und fließt in seiner ganzen Fülle für uns. Die Nordposition liegt wie eine verlockende Frucht von unserer Tür."

het det i Denkskriftet.

Wegener og sønns ideer var naturligvis kjent for Raeder. Som du vel har sett har enkelte forfattere hevdet at Raeder var sterkt påvirket av Wegener, mens andre har hevdet det motsatte.

At tyskerne, også Raeder ved krigsutbruddet i september 1939 så på et nøytralt Norge som den beste løsning for Tyskland fremgår av Hubatsch s. 29 >

"Im übrigen war man vom ersten Kriegstage der Meinung, dass die Neutralität Norwegens für Deutschland nur von Nutzen sein könne."

Men det tok ikke lang tid før tyskerne kom i sterk tvil om Norge kunne og ville forsvare sin nøytralitet. Hubatsch side 29 >

"-seitdem schon im September 1939 der Chef des Amtes Ausland- Abwehr, Admiral Canaris, mehr oder weniger bestätigte Nachrichten erhalten hatte dass "

V

Stavanger und Drontheim, von einer englischen Besetzung bedroht seien. Ähnliche Nachrichten lagen bei dem Oberbefehlshaber des Marinegruppekpmmando Ost, Admiral Carls vor."

Av foranstående skulle det klart fremgå at det ikke var Quisling som var først ute med advarsler om at alliert okkupasjon truet Norge.

Jeg går så over til "Studie N"

Hverken Sverre Hartmann i SPILLET OM NORGE eller Liddell Hart i DEN ANNEN VERDENSKRIG nevner ett ord om denne "Studie"

Såvidt jeg forstår legger du avgjørende vekt på at Hitlers ordre om å utarbeide "Studie Nord" mens Quisling var i Berlin. Det lar seg vel hverken bevise eller motbevise om "Studien" vil ha kommet akkurat den dagen om Quisling hadde holdt seg borte fra Berlin. Det man derimot med sikkerhet vet er at Quislings påpekning av "probritisk nøytralitet" var helt overflødig. Hvor stort inntrykk det hadde gjort på sentrale tyske myndigheter at Norge inngikk "tonnasjeavtalen" med britene 1 måned før Quisling kom til Berlin fremgår av bl.a. Hubatsch s. 18 >

"Als Gegenmassnahme überlegte die Reichsregierung, allen norw. Schiffen eine gleiche Behandlung wie feindlichen Fahrzeugen anzudrohen."

Hva var så Studie N ?

Hos Kersaudy s. 41 står det .

"Det Hitler hadde i tankene , var en strategisk plan for en alternativ situasjon. Planen skulle bare settes ut i livet hvis England ble en trussel."

Piekalkiewicz uttaler i DEN ANNEN VERDENSKRIG, III s. 18. >

"Denne planen skal sikre tyske interesser, samtidig med at Norge bevarer sin nøytralitet slik tyskerne oppfatter den."

Kersaudy skriver også at

"Hitler hadde nok ikke tenkt seg dette som annet enn en teoretisk utredning."

Til dette bør vel sies at teoretiske utredninger er noe alle krigførende regjeringer lar forta om sine mulige fremtidige motstandere. Jeg vil tro at i den kalde krigens tid så foretok nok den norske generalstab "studier" om russiske forhold, selv om det naturligvis aldri har vært på tale at Norge skulle gå til noen okkupasjon av f.eks. Kola.

Som kjent var Studie N ferdig lørdag 13.12.40. Det har sin interesse å konstatere at det samme dag ble innført i den tysk marinestabs dagbok at marineledelsen fremdeles var av den oppfatning at

"den gunstigste løsning ville være at Norges nøytralitet bli opprettholdt."

Lord Hankey har utvilsomt rett når han i sin bok POLITICS, TRIALS AND ERRORS, skriver side 29:>

"Norsk nøytralitet var tyskernes første mål."

I den første uke etter at Studie N var ferdig ser det ikke ut til at Hitler har foretatt seg noe vedr. problemet Norge. Men så den 20. januar ble Hitler igjen skremt. Se her Hart s. 62 og 63.>

"En kringkastingstale av Churchill, som oppfordret de nøytrale til å gjøre felles sak med vestmaktene i kampen mot Hitler, bidrog naturlig nok til å øke tyskernes frykt. De hadde nå all mulig grunn til å regne med at de

VI
H

"Dette er en del av bakgrunnen for Hitlers beslutning den 27. januar, da han ga sine militære rådgivere uttrykkelig ordre om å utarbeide omfattende planer for en invasjon i Norge." (Hart side 63)

Av flere kilder ser vi at det i første omgang bare var tale om en plan på teoretisk basis.

Med bakgrunn i Hitlers ordre av 27.1.40 ble så en stab med kommandørkaptein Theodor Krancke satt ned. Fra Luftwaffe møtte oberst Robert Knauss og fra hæren major Werner von Trippelkirch. Denne 3-manns stab møttes første gang 5. februar.

I NARVIK 1940, s. 116 beretter Bjørn Bjørnsen om "Krancke-staben":>

"Men noen høy prioritet hadde ikke saken."

Og Bjørnsen fortsetter på side 117 >

"Arbeidet gikk smått - så smått at de egentlig ikke fikk gjort noe planlegging i det hele tatt."

Et arbeid med "Studie" Nord
At det under arbeidet med "Studie Nord" neppe var utført noen planlegging av invasjon i Norge, ser man av det som Sverre Hartmann forteller om Krancke-stabens arbeid. Se SPILLET OM NORGE s. 104:

"Bl.a. hadde de ad møysommelige veier måttet sørge for de nødvendige karter og et visst minimum av militære opplysninger om Norge, inntil den nettopp utsendte etterretningsoffiser kunne fremlegge resultater i marken."

Side 124 hos Bjørnsen heter det om "Arbeitsstab Krancke":>

"Ikke hadde de skikkelige kart, ikke hadde de oversikt over norske befestninger, ikke kjente de til landingsplasser for fly, og storparten av tiden hadde gått med til å studere enkelt grunnlagsmateriale, som det norske statsbudsjett som de tilfeldig kom over i en bokhandel."

Forklaringen på at arbeidet i Krancke-staben ikke ble gitt høy prioritet får vi forklaringen på hos Kersaudu, s. 43:>

"Midt i februar var de allerede kommet langt med planene, men fortsatt kunne ingen si om de ville bli satt ut i livet. "Siden både Hitler og Jodl lot oss arbeide i fred," skrev Krancke senere, " hadde jeg fornemmelsen av at de ikke var fast besluttet på å gjennomføre operasjonen."

"I HITLERS ØYNE VAR VIRKELIG HELE PLANEN FORTSATT ET RENT
PREVENTIVT PROSJEKT." (Min uth. av Kersaudy)

Hitler nært tydeligvis fremdeles et visst håp om at Norge ikke skulle gå altfor langt i å begunstige Tysklands hovedfiende. Hitler var fortsatt interressert i at Norge skulle holde seg nøytralt.

"Men midt i februar skulle likevel en eneste hendelse velte Hitlers overbevisning. Bordingen av Altmark. Da Hitler fikk høre at krigsfangene ombord på Altmark var blitt befridd, ble Hitler hysterisk av raseri"

skriver Kersaudy s. 43.

Etter Altmark-affæren "gikk alt lynraskt" forteller Kersady. "Bordingen av Altmark hadde fjernet enhver tvil om Englands hensikter" sa Hitler til Falkenhorst under deres første samtale etter Jøssingfjord-saken.

"Aksjonen vi foretok, var uten tvil et åpenbart brudd på nøytralitet av teknisk karakter" innrømmet Churchill.

Se her også Peter H. Nicroll BRITAINS BLUNDER s. 49

"And who first commenced this lawless procedure is well known and was self-confessed. It was Britain. She invaded Norwegian waters, laid mines there to hinder the transport of iron ore to Germany from Sweden and chases the Altmark right into the Norwegian shore in order to free captured Britons on board it."

VII

Til Kohts berømte uttalelse "Eg meinte vi ikkje skulle ta nøytralitets krenkingane eins frå baa partane.." uttaler Institutt før Offentlig och Internationell Rätt s.24-25

"Hartil anknyter påtagligen den folkrättsliga motiveringen før den tyska aktionen."

Side 211 i MOT STUPET nevner Fjortoft ytterligere et eksempel på Kohts pro-britiske nøytralitet.>

"Det reageres også sterkt fra tysk side på at det fra engelsk hold er truffet avtale med den norske regjering om at minst 1.000 hvalfangere (norske) etter at sesongen i Antarktis er slutt, skal gjøre tjeneste "for den engelske regjering ~~xxxxxxx~~ på norske skip som chartres av britene."

Tyskerne var også forbitret over ~~over~~ britiske angrep på tysk skipsfart på norsk område. Side 116 i HVEM SVIKTET skriver general Høgevold om at Koht den 25. mars 1940 ble oppsøkt av Brauer. "Koht noterte om møtet.>

*Brauer sa at når slike ting gong på gong hende, så syntet seg at Noreg ikkje kunne verja området sitt, da kunne ikkje vi gjera noko innkast mot at Tyskland sjølv tok over vernet."

At britene hadde en riktig oppfatning av norsk "nøytralitet" fremgår av bl.a. Cab. 63/160, s. 101

(allierte)
"Det var ventet at styrkenewille bli landsatt i alminnelig samarbeide med den norske regjering, enskjønt de kunne møte lokal motstand."

I slutfasen av 1. verdenskrig sa statsminister Gunnar Knudsen

"Vi har erfaring for at hadde ikke nøytralitetsvernet vært i orden ville Norge nu være blandet opp i krigen, og det ville ha vært skueplassen for en krig mellom de krigførende parter."

Under henvisning til foranstående blir min konklusjon

Det var i første rekke Altmark-affæren som skaffet Norge 9. april. Manglende norsk evne og vilje til å verne om nøytraliteten gjorde at man på tysk hold måtte fravike Hitlers linje om å opprettholde nøytralitet i Norden. Quislings Berlin-besøk influerte ikke på den tyske beslutningsprosess.

Vennlig hilsen

John Land

E.s. 4.2.91.

Arsaken til at dette brev, som ble påbegynt den 22.1., først avsluttes i dag har sammenheng med at jeg har ventet på et par svenske bøker. Disse kom ikke, og jeg får eventuelt komme tilbake dersom jeg finner noen av interesse.

D.s.